

НАСЛЕДЯВАНЕ НА НЯКОИ ОСНОВНИ ГЕНЕТИЧНИ ПАРАМЕТРИ ПРИ СЕЛЕКЦИЯТА НА ОРИЕНТАЛСКИЯ ТЮТЮН

Веселина Машева, Емил Николов, Цвета Христова
Институт по тютюна и тютюневите изделия, Пловдив

Резюме

Машева, В., Е. Николов, Ц. Христова, 2004. Наследяване на някои основни генетични параметри при селекцията на ориенталски тютюн.

В изследването са включени четири родителски сорта ориенталски тютюн. При наследяването на признаците “височина на растението”, “брой листа” при (Козарско 541 X л.375) и (Крумовеград 90 X л.375) с най-високо относително тегло са доминантните генни ефекти. При хибридната комбинация (Дх550 X л.375) с най-висок относителен дял са адитивните генни ефекти. Средата на отглеждане оказва силно влияние върху експресията на признаците “ височина на растението” и “брой листа”.

Ключови думи: Тютюн, Наследяване, Доминантни и адитивни генни ефекти

Abstract

Masheva, V., E.Nikolov, Ts.Hristeva, 2004. Inheritance and selection of some important genetic parameters in N. Tabacum (sp. Orientalis).

This paper included four parental varieties of oriental tobacco. In the inheritance of the characters plant height, number of leaves in (Kozarsko541 X l.375) and (Krumovgrad 90 X l.375), the relatively biggest participation is that of the dominant gene effects. Most important in the hybrid combination (DH 550 X l.375) were the additive gene effects.

The influence of the environmental conditions on the expression of the characters “height of plants” and “number of leaves” was the highest.

Key words: Tobacco, Inheritance, Dominant and additive gene effects

УВОД

При селекцията на ориенталския тютюн редица количествени показатели са с важна роля в оценката на новите сортове. Продуктивността и хомогенността на суровината са с важно значение, но големият брой гени, от които те се детерминират, и понякога ниското относително тегло на генните ефекти при наследяване на признака на някои от тях, затрудняват селекционната работата. Едни от основните показатели, определящи продуктивността при тютюна са:

- височина на растението - важен морфологичен признак и важен елемент като

индикатор за изравненост и консолидираност на сорта. По тип наследяването на признака е частично доминантно (Нерсенян, 1986), доминантно (Куртева, 1998), свръхдоминантно (Станкев, 1985; Петрова, 1993).

- брой листа – признак със съществено значение при формирането на добива. Наследяването е адитивно (Куртева, 1998; Петрова, 1993), доминантно (Станкев, 1985), свръхдоминантно (Metha, 1985).

Ето защо ние си поставихме за цел да установим относителния дял и тегло на адитивните и доминантните генни ефекти и взаимодействието им със средата на отглеждане.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Изследвани са 4 различни родителски сорта, F_1 , F_2 , BC_1 , BC_2 на хибридните комбинации (Козарско 541 X л. 375), (Дх 550 X л. 375) и (Крумовград 90 X л. 375).

Козарско 541 – получен по метода на индивидуален отбор

Дх 550 – получен по метода на индуцирания андрогенез

Крумовград 90 – селектиран от сложна хибридна комбинация.

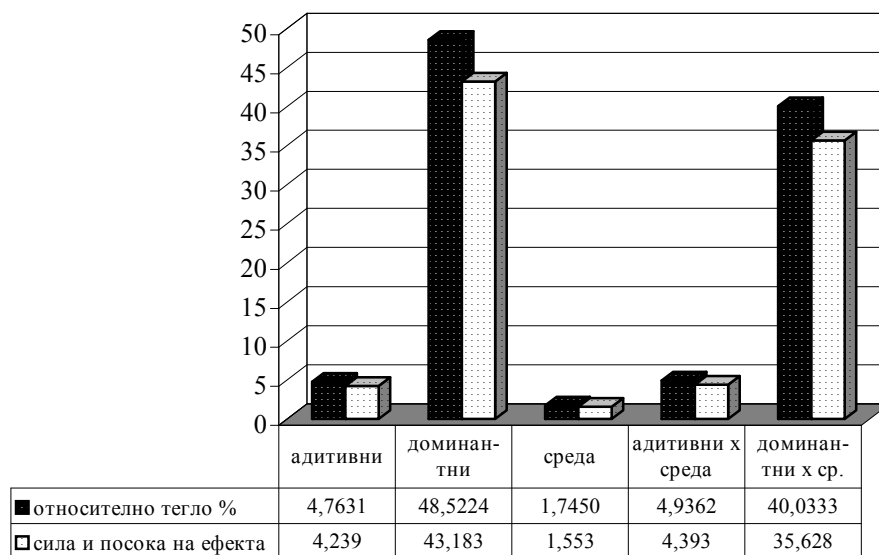
Л. 375 – сорт от Гърция от групата на басмите.

Изследването е проведено през – 2000 и 2001г. в полски опит.

Статистическо-генетичният анализ включва оценка на генните ефекти (Mather, K.J., Jinks, 1985).

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Оценки на компонентите на взаимодействие на сортовете и хибридите със средата по признака “височина на растенията”.

Фиг.1. Оценки на компонентите на взаимодействие на сортовете и хибридите със средата по признака височина на растенията (Козарско 541 X л.375)

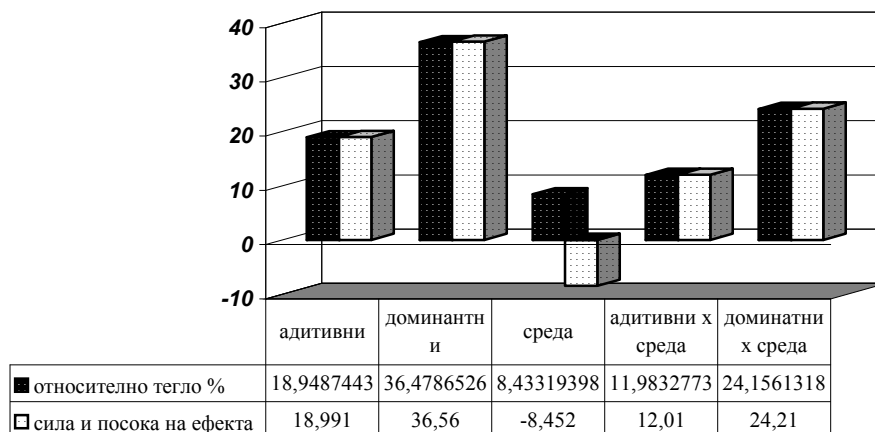
Наследяване на някои основни генетични параметри при селекцията на ориенталски тютюн

При формирането на признака “височина на растението” в хибридна комбинация (Козарско 541 X л375) с най-високо относително тегло са доминантните генни ефекти. Налице е и едно високо ниво на взаимодействие със средата, което оказва силно влияние върху равнището на експресия на признака (Фиг.1).

При хибридната комбинация (Дх 550 X л. 375) с най-високо относително тегло са адитивните генни ефекти. Ниски са нивата на фактора среда и адитивни X среда, което е следствие от произхода на изходния родителски материал (Фиг.2).

Фиг. 2. Оценки на компонентите на взаимодействие на сортовете и хибридите със средата по признака височина на растенията при хибридната комбинация (Дх 550 X л.375)

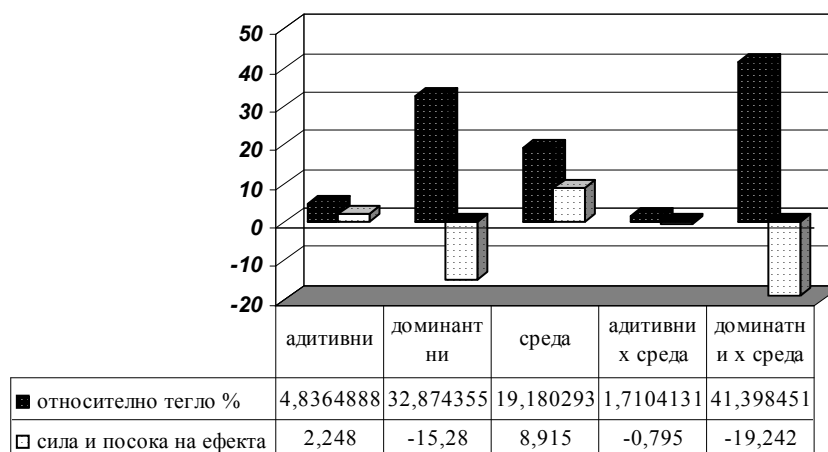
Фиг. 3. Оценки на компонентите на взаимодействие на сортовете и хибридите със средата по признака височина на растенията при хибридната комбинация (Крумовград 90 X л.375)

При следващата хибридна комбинация (Крумовград 90 X л. 375) наследяването на признака “височина на растението” е от доминантен тип. Относителните тегла на доминантните генни ефекти и среда X доминантни са най-

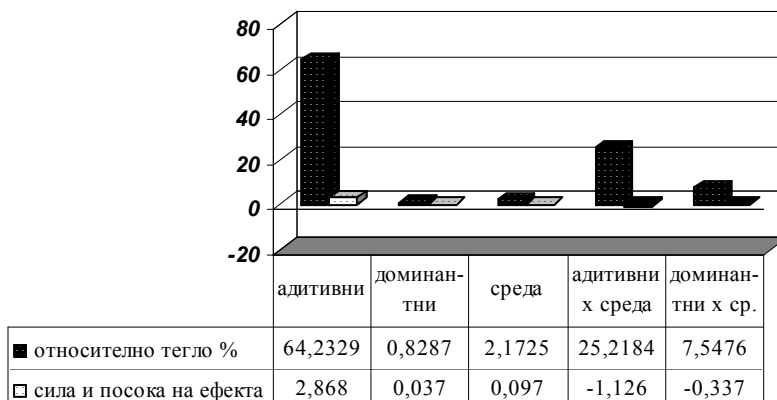
високи. Ефектът на средата е с най-малко относително тегло. Това разпределение на генните ефекти в хибридната комбинация не позволява бързото ѝ консолидиране по този признак (Фиг.3).

При разглежданите хибридни комбинации с най- голямо относително тегло са доминантните генни ефекти с изключение на хибридната комбинация (Дх550 X л. 375)

Оценки на компонентите на взаимодействие на сортовете и хибридите със средата по признака “брой листа”

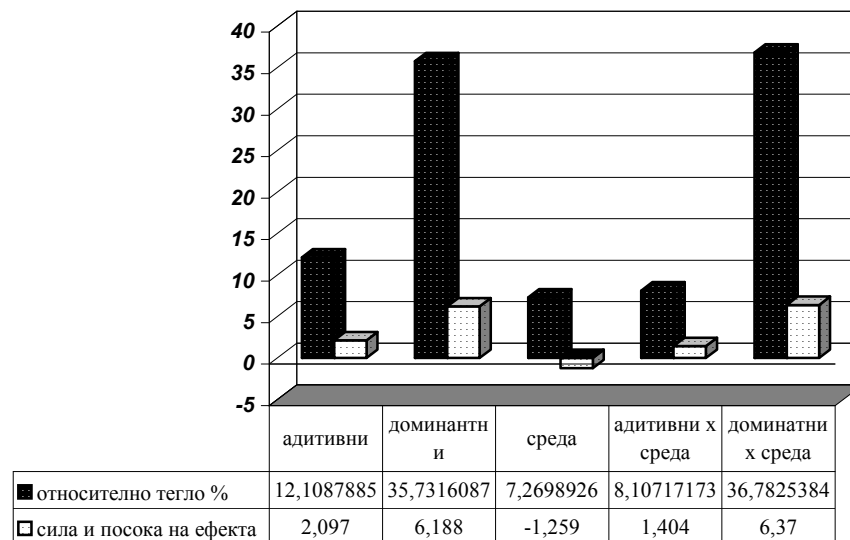
Фиг. 4. Оценки на компонентите на взаимодействие на сортовете и хибридите със средата по признака "брой листа" на растенията при хибридната комбинация (Козарско 541 X л.375)

Фиг. 5. Оценки на компонентите на взаимодействие на сортовете и хибридите със средата по признака "брой листа" на растенията при хибридната комбинация (Дх 550 X л. 375)

При хибридните комбинации (Козарско 541 X л. 375) (фиг.4) и (Крумовград 90 X л. 375) (фиг.6) наследяването на признака е доминантно. Относителните тегла са с най-високи стойности, а силата и посоката на ефекта са положителни, което усилва проявлението на признака. Значимите стойности на параметъра доминантни

X среда показват, че промяната в условията на отглеждане води до изменения в проявата на признака. Относителното тегло на генните ефекти в хибридните потомства води до различие в експресивността на признака, влияещ се от условията на отглеждане.

Фиг. 6. Оценки на компонентите на взаимодействие на сортовете и хибридите със средата по признака "брой листа" при хибридната комбинация (Крумовград 90 X л.375)

При хибридната комбинация (Дх 550 X л.375) с най-висока стойност на относително тегло са адитивните генни ефекти и адитивни X среда. Силата и посоката на генните ефекти са с положителен знак и усилват проявлението на признака

ИЗВОДИ

С най-високо относително тегло при наследяването на признаците "височина на растението" и "брой листа" при хибридните комбинации (Козарско 541 X л. 375) и (Крумовград 90 X л. 375) са доминантните генни ефекти.

При хибридната комбинация (Дх 550 X л. 375) относителните тегла на адитивните генни ефекти са с най-голям дял и при двата проучвани признака. Това позволява ефективен отбор.

Средата на отглеждане оказва най-силно влияние върху експресията на признаците "височина" и "брой листа" при хибридната комбинация (Козарско 541 X л. 375), което ограничава възможностите за бързо консолидиране на признаците.

ЛИТЕРАТУРА

Куртева, Г., 1998. Дисертация, 61-63

Петрова, К., 1993. Наследяване на количествени признаци при Джебелски тютюни ,

Генетика и селекция, 26, 5-6, 378-384

Станкев, Г., 1985. Хетерозис и наследяване на количествени признаци при хибриди ориенталски тютюн, Генетика и селекция, 18, 4, 312-321

Нерсеян, П.М. 1982 Компоненты изменчивости и наследуемость некоторых признаков у табака, Генетика, 18, 6, 993-998

Mather, J., J.Jinks, 1985. Biometrical Genetics

Metha, A.G., J.Patel, B.G.Jaisaniq, 1985. Genetic analysis of some agromorphological traits of N.Tobacco Res., 11,2,148-154